

ARCHITEKT IGOR MARKO: RÁD MENÍM ZAUŽÍVANÉ STEREOTYPY

Pred takmer dvadsiatimi rokmi šiel do Londýna pomôcť inštalovať výstavu a na jej otvorení mu tamojší architekt ponúkol prácu. Odvtedy Igor Marko pôsobí väčšinu času v Londýne. V roku 2013 založil vlastnú výskumno - konzultačnú spoločnosť Marko&Placemakers, zameranú na dizajn a tvorbu vonkajších verejných priestorov. Pri svojej práci preferuje dynamický a otvorený prístup, rád mení a posúva zaužívané štandardy navrhovania a myslenia. V spolupráci s krajinnými architektmi z ateliéru 2ka navrhli aktívny priestor v rámci už existujúcej plochy pred komplexom Digital Parku. IGOR MARKO.

Čomu sa venuje vaša spoločnosť Marko&Placemakers? Akému typu architektúry?

Venujeme sa mestotvorbe a miestotvorbe, takzvanému placemaking-u. Placemaking je hľadanie procesu, ako nastaviť pozitívny a zodpovedný vzťah k miestu. Do veľkej miery práve kombinácia stimulujúceho designu a príbehu vytvára budúci charakter miesta. Naša práca má rozptyl od realizácií verejných priestorov ako námestí či parkov, cez masterplanning, až po mestské stratégie a poradenstvo v oblasti urbanizmu a mestskej regenerácie. Kreatívny proces placemaking-u aplikujeme vo všetkých mierkach a kontextoch. Chápeme interiér a exteriér mesta ako spojenú integrovanú krajinu. Minulý rok sme napríklad navrhli dizajn výstavy Barok a Gotika pre Slovenskú národnú galériu, kde išlo o priestorovú koncepciu ako príbeh; nedávno sme dokončili stratégiu regenerácie historického centra mestečka Irvine v Škótsku, ktorú sme vyvinuli na základe detailného výskumu lokálnej socio-ekonomickej štruktúry. Hlavným princípom nášho vstupu je podchytiť existujúce pozitívne aspekty miesta a vytvoriť potenciál pre nové zážitky, ktoré umožnia danému miestu rásť a vyvíjať sa spolu s ľuďmi, ktorí ho využívajú.

Prečo sídlite práve v Londýne? Čo vás viedlo k odchodu zo Slovenska?

V Londýne som sa ocitol náhodne. Šiel som tam v roku 1996 na tri dni pomôcť inštalovať výstavu a na otvorení ma oslovil architekt, ktorý mi ponúkol prácu. Ako Angličania hovoria – “the rest is history”. V architektúre ma vždy lákali presahy do iných odvetví a v Londýne sa mi naskytila

Foto: Chris McAleese

možnosť kreatívne experimentovať v spolupráci s umelcami, dizajnermi, či inžiniermi. Verejný priestor ako prienik týchto profesií a jeho úloha v mestotvorbe sa tak stal mojim tvorivým pôsobiskom. Na Slovensku, podobne ako v iných krajinách bývalého východného bloku bola táto sféra dlhodobo zanedbaná a na tento typ práce neexistovala ‘objednávka’. Len posledných pár rokov začíname aj tu vidieť zmenu v prístupe zo strany mestskej samosprávy, ako aj súkromných investorov. Ľudia cestujú a pozorujú vývoj v zahraničí a nároky na životné prostredie sa postupne menia. Tento tlak zdola častokrát naráža na pomaly reagujúcu administratívu a plánovanie, postupne však vznikajú precedensy úspešnej spolupráce. Rád vstupujem do projektov, ktoré majú ambíciu posunúť a zmeniť zaužívané štandardy na-

PARK NORTHALA FIELDS V LONDÝNE

Rád vstupujem do projektov, ktoré majú ambíciu posunúť a zmeniť zaužívané štandardy navrhovania a myslenia.

navrhovania a myslenia. Mestotvorba potrebuje dynamický a otvorený prístup a proces, ktorý nám umožní lepšie komunikovať a koordinovať komplexné témy. V prípade Slovenska a Česka nám pomáha lokálna ►

vedomosť a spolupráca s partnermi. Londýn je pre mňa a pre môj tím neustálym energetickým zdrojom, ktorý nám kriticky nastavuje kvalitu našej práce a zároveň zaručuje nezávislosť, ktorá je potrebná pri často náročných procesoch komunikácie a navrhovania.

Aké úspešné projekty máte za sebou?

Asi najznámejším projektom je Northala Fields park v Londýne, ktorý zásadne zmenil moje rozmýšľanie a spôsob práce. Výsledok tu nespochíval len v tom, že sme navrhli nový park. Dôležitý bol predovšetkým proces, v ktorom sa na tvorbu novej topológie profilu parku využil stavebný odpad z iných častí mesta, čím pribudol príspevok k životnému prostrediu a zároveň sa výťažkom z recyklácie odpadu zabezpečilo financovanie celého projektu. Zásadné bolo zapojenie lokálnych obyvateľov, ktorí nové miesto prijali za svoje a začali sa oň starať. Máme za sebou niekoľko realizácií verejných priestorov, námestí a parkov, kde sme sa vždy snažili tento otvorený proces vylepšovať. Vo Veľkej Británii sme realizovali aj množstvo architektonicko-umeleckých projektov vo verejnom priestore, ako napríklad umeleckú inštaláciu Mersey Wave v rámci projektu - Liverpool - Európske metro kultúry, alebo permanentnú svetelnú inštaláciu na veži Canada One v Canary Wharf business district. V Bratislave momentálne pracujeme na revitalizácii parku na Račianskom Mýte v spolupráci s krajinnými architektmi 2ka, ktorí sa autorsky podieľali aj na projekte Digital parku. V posledných rokoch sa naša práca na rozšírenie o konzultáciu, výskum a strategické navrhovanie verejných priestorov, do ktorých patria

KTO JE IGOR MARKO

Architekt, urbanista a zakladateľ kreatívneho ateliéru mestotvorby a miestotvorby Marko&Placemakers. Dlhodobu sa venuje rozvoju miest a mestskej regenerácii presahujúcej tradičné hranice architektúry a verí, že verejný priestor potrebuje svoj príbeh a ľudí, ktorí ho spoluvytvárajú. Stojí za mnohými inovatívnymi projektmi po celom svete, vrátane parku Northala Fields v Londýne, ktorý dostal radu ocenení a stal sa exemplárnym príkladom udržateľnosti s účasťou obyvateľov. Pravidelne vystupuje na debatách o rozvoji miest a participatívnom plánovaní.

tzv. masterplany a socio-ekonomické štúdie potenciálov rozvoja územia.

Vaša spoločnosť realizovala projekt Landscape Works Commerce v Digital Parku. Čoho sa týkal?

Zadanie bolo vytvoriť aktívny priestor v rámci parametrov už existujúcej pasívnej zelenej plochy pred komplexom Digital Parku. Naša ambícia bola vytvoriť predĺžený office – park, ako inkluzívny priestor pre relax, eventy a stretnutia s aktívnym využitím nielen pre zamestnancov, ale i návštevníkov zo širšieho okolia. Priestor by mal rásť a meniť sa v čase a postupne vytvoriť nový charakter. V konečnom dôsledku len kontinuálne manažovaný, aktívny a dobre udržiavaný priestor má nádej na úspech. Dúfame, že ľudia si tento priestor „adoptujú“ a bude slúžiť ako precedens pre ďalšie podobné projekty, ktorých je v Bratislave zúfalo málo.

Prečo práve také riešenie, aké ste navrhli? Čo je jeho výhodou?

- Realizovaný návrh bol vyvinutý na základe stratégie externých priestorov, pomocou ktorej sme ukázali alternatívne scenáre pre animáciu priestoru. V procese sme v dialógu s klientom vytvorili paletu možnos-

PRECEDENS?

Dúfame, že ľudia si nové okolie pri Digital Parku 'adoptujú' a bude slúžiť ako precedens pre ďalšie podobné projekty, ktorých je v Bratislave zúfalo málo.

tí, ktoré sú adaptabilné celoročne, ale aj v rámci denného rytmu. Najprv sme definovali obsah a možnosti a až potom sme navrhovali. Nakoniec sme vybrali niekoľko obsahovo - funkčných tém, ktoré sme priestorovo rozvinuli. Auditórium je napríklad ráno využívané na precvičovanie jogy, cez deň je miestom na stretnutie a relax a večer môže slúžiť na firemné eventy. Aktívne elementy sú doplnené dynamickou výsadbou, ktorá vytvára intímnejšie priestory ale aj zaujímavú vizuálnu scéneriu pri pohľade z kancelárií. Tak ako som už spomínal, príbeh transformácie daného miesta sa dokončením projektu nekončí ale naopak začína.

Očakávate, že ho budú zamestnanci Digital Parku využívať? Nájdú si ľudia, ktorí sa väčšinou náhli do práce a potom z práce domov čas na relax v okolí svojich kancelárií?

- V dnešnej dobe trávime čoraz viac času v práci, alebo jej bezprostrednom okolí, a tak sa menia aj naše očakávania od pracovného prostredia. Chceme, aby toto prostredie zodpovedalo nielen našim pracovným potrebám, ale aj nášmu osobnému životnému štýlu. Chceme mať na blízku dobrú kávu, možnosť ísť si počas obeda zabehať, alebo inak vypnúť, mať pocit že sme v meste, nie niekde izolovaní v kancelárskej budove. Tým, že máme stále menej času, priestory v bezprostrednej blízkosti našej práce sú častokrát určujúce v tom, ako ho bu-

deme tráviť. V tomto zmysle verím, že transformácia Digital Park Landscape prinesie novú kvalitu pre ľudí, ktorí tu pracujú a to nielen počas voľného času. Cieľom dizajnu bolo vytvoriť nové možnosti využitia aj ako outdoor office, na tímové stretnutia a aktivity. Sú tu integrované office points (elektrické zástrčky), takže spokojne môžete s laptopom stráviť v parku celé popoludnie. Existuje teória takzvanej biofilie, ktorá hovorí o vplyve prírody na našu spokojnosť, hladinu energie, dokonca i pracovnú efektivitu. Prostredie môže pozitívne prispieť k zníženiu stresu, zlepšeniu koncentrácie, kreativity či motivácie. Momentálne na tomto princípe v Londýne už vznikajú nové pracovné startupy, ktoré aktívne integrujú pracovné prostredie, aktívny

verejný priestor s prírodným prostredím. Vzniká tým úplne nová typológia architektúry v mestskom prostredí.

Aké sú trendy v odvetví, ktorému sa venujete? Trendy vo svete a u nás na Slovensku?

- Mestá a ich charakterové miesta sú neuveriteľne dynamické a sú neustále exponované hodnoteniu cez náš individuálny subjektívny zážitok. Tento čoraz viac zdieľame nielen s našou blízkou rodinou a známymi, ale prostredníctvom sociálnych médií aj s globálnym hľadiskom potenciálnych návštevníkov, obyvateľov či zamestnancov. V tejto globálnej súťaži nie je možné kontrolovať obsah a tvar mesta zhora. Je do veľkej miery formovaný realitou na zemi. Potrebujeme lepší systém strategického plánovania a regulácie, ktorý aktívnejšie a systémovo zapája užívateľov do procesu. Mestá ako New York či Londýn investujú do budovania cyklotrás a kvalitných verejných priestorov, ktoré vznikli na základe spoločenskej objednávky a priamo prispievajú k celkovej životnej kvalite mesta a v neposlednej miere aj k jeho konkurencieschopnosti a vitalnosti. Miesta spoločenskej výmeny ako trhoviská, námestia a parky sú základom mestského života a ich rozvoj prináša nielen sociálne, ale aj ekonomické benefity. Je ťažké kvantifikovať potrebu takejto investície v technokratickom systéme plánovania, ktorý je 40 rokov starý a deformovaný. Moja práca a mnohé súčasné trendy mestotvorby sa sústreďujú na príklady, precedensy postupnej a pozitívnej zmeny mestského prostredia cez kvalitný verejný priestor. Úlohou je nielen priestor navrhovať a vytvárať, ale hlavne celý tento proces otvorené a zodpovedne komunikovať. ■

Bull Ring Wind Wands, novo renovované centrum v Birminghame. Foto: Marko & Placemakers